

THINK PIECE

#2

Η Αναδυόμενη Αφρική

DELPHI
ECONOMIC
FORUM

Σε συνεργασία με

 DIKTIO - NETWORK
for REFORM
in Greece
and Europe

CHANGE OF INCLUSIVE GROWTH

Το Οικονομικό Φόρουμ των Δελφών είναι μια μη κερδοσκοπική, μη κομματικοποιημένη οργάνωση, που συνεργάζεται στενά με την κοινωνία των πολιτών, δημόσιους οργανισμούς, επιχειρήσεις και πολίτες. Φέρνει κοντά επιχειρηματικούς, πολιτικούς, ακαδημαϊκούς και άλλους κορυφαίους εμπειρογνώμονες, προσπαθώντας να αντιμετωπίσει τις αναδυόμενες προκλήσεις, επηρεάζει την εγχώρια και τη διεθνή ατζέντα και προωθεί πολιτικές ανάπτυξης, με άξονα τη βιωσιμότητα και την κοινωνική ευθύνη για την Ελλάδα, την Ευρώπη και την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Δρ. Μαρίλη Μέξη

ΕΠΕΞΕΡΤΑΣΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ Sound & Visual –
Κ. Παπαθανασίου Α.Ε.**ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ**Post-Spectacular Office
for Design Ambassador**ΕΚΔΟΘΗΚΕ**

Ιούλιος 2019

Το Think Piece #2 είναι μια σύνοψη της ζωντανής συζήτησης που έλαβε χώρα στο βήμα του 4ου Οικονομικού Φόρουμ Δελφών μεταξύ της Άννας Διαμαντοπούλου και του Olusegun Obasanjo, με τη συμβολή του Noureddine Bardad-Daidj. Δεν πρόκειται για μια κατά γράμμα μεταγραφή της συζήτησης αλλά βασίζεται στην παρακολούθηση του βίντεο, σε δευτερεύουσες πηγές και σε γραπτές σημειώσεις της συγγραφέως. Οι σημειώσεις στοχεύουν κυρίως στα βασικά σημεία της συζήτησης και δεν προωθούν κάποια συγκεκριμένη άποψη ή δέσμευση από την πλευρά των συμμετεχόντων, της γράφουσας ή του Οικονομικού Φόρουμ Δελφών.

Ολόκληρη η συζήτηση είναι διαθέσιμη στο

<https://www.youtube.com/watch?v=rQs1BDvAkxY&t=4s>

Αυτό το υλικό προσφέρεται χωρίς αντίτιμο για προσωπική και μη εμπορευματική χρήση, εφόσον αναφέρεται η πηγή. Για εμπορευματική ή άλλη χρήση, θα πρέπει να έχει προηγηθεί γραπτή άδεια από το Οικονομικό Φόρουμ Δελφών.

Για ερωτήσεις, παρακαλούμε επικοινωνήστε στην διεύθυνση:

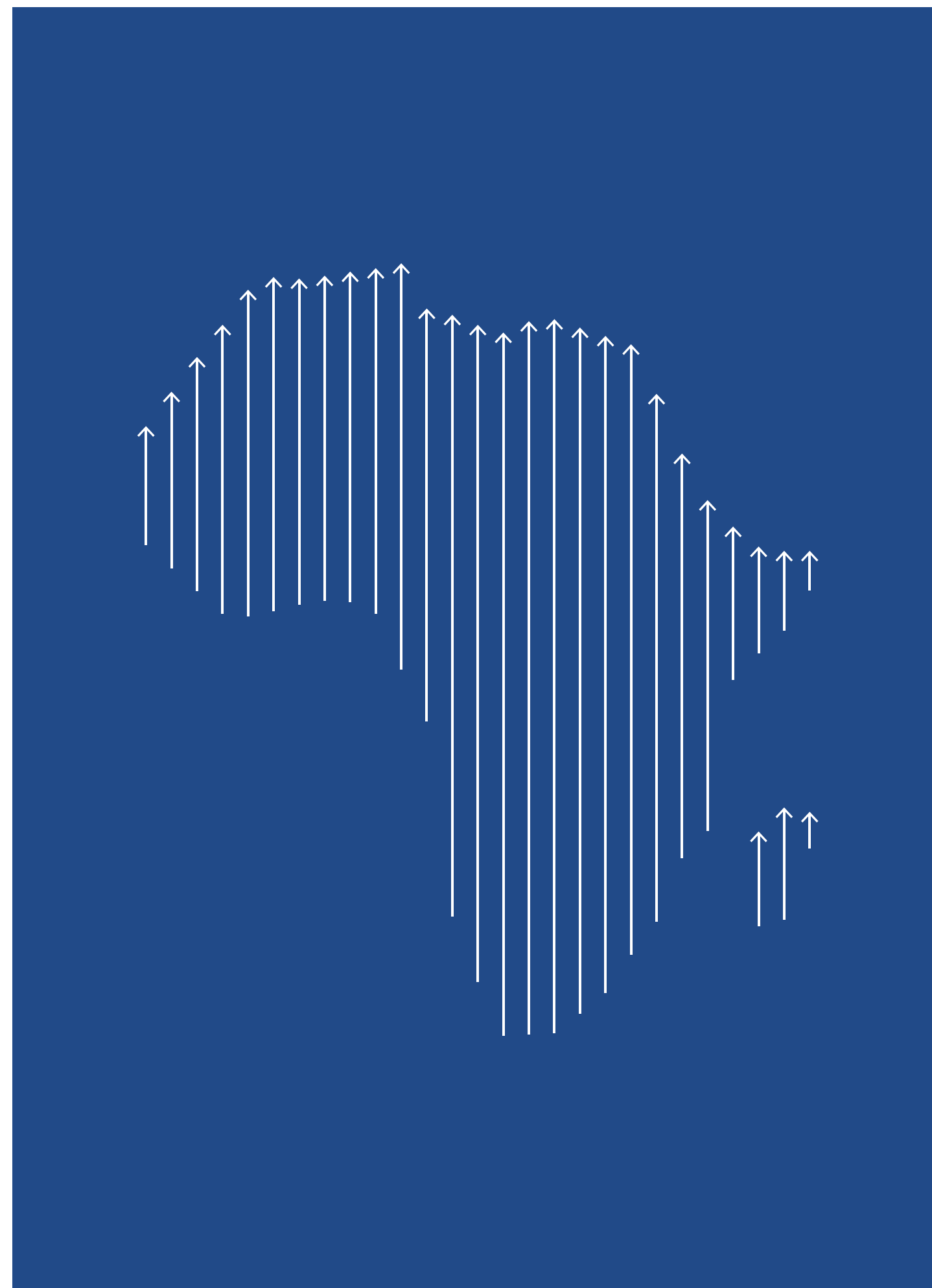
info@delphiforum.gr

Ο Olusegun Obasanjo σε συζήτηση με
την Άννα Διαμαντοπούλου και τον Noureddine Bardad-Daïdj

Η Αναδυόμενη Αφρική

Η Άννα Διαμαντοπούλου και ο Olusegun Obasanjo μοιράστηκαν το βήμα του 4ου Οικονομικού Φόρουμ Δελφών για να συζητήσουν τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις που διαμορφώνουν το μέλλον της Αφρικής.

Στη συνάντηση αυτή, τους συνόδευσε ο Πρέσβης της Αλγερίας Noureddine Bardad-Daïdj. Το Think Piece #2 είναι μια σύνοψη των κύριων θεματικών και των βασικών συμπερασμάτων, από την οπτική και μετά από περαιτέρω έρευνα της Δρ. Μαρίλης Μέξη.

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ ΕΙΝΑΙ Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Μια λέξη συνδέεται πολύ συχνά με την Αφρική: Ανόρθωση. Τα τελευταία χρόνια έχουν καθιερωθεί τα αφηγήματα που βλέπουν αισιόδοξα την Αφρική. Ο Πρόεδρος Olusegun Obasanjo αρχίζει να μας λέει: Πέρα από μια ερμηνεία της πολλά υποσχόμενης οικονομίας της περιοχής, το αφήγημα της Αφρικανικής Ανόρθωσης παρέχει ένα εργαλείο για να ονειρευτούμε την Αφρική ως φορέα ελπίδας και όχι μόνο ως αποδέκτη ελεημοσύνης. «Οι τελευταίες δύο δεκαετίες του 20ού αιώνα ήταν χαμένες [δεκαετίες]... για την Αφρική», παραδέχεται, και συνεχίζει προειδοποιώντας ότι «δεν μπορούμε να συνεχίσουμε να κάνουμε τα ίδια και να περιμένουμε τα πράγματα να λειτουργήσουν». Μιλά για την ανάγκη υπέρβασης του παρελθόντος. Η κατάσταση στην Αφρική πρέπει να αλλάξει. Στον κόσμο του Obasanjo, δεν μπορούμε να γυρνάμε την πλάτη στο παρελθόν. Ωστόσο, η ιστορία, παρότι τραυματική, δεν είναι απαραίτητα και αναπόδραστη μοίρα.

Πριν μας εξηγήσει πώς να κάνουμε τα πράγματα για την Αφρική να λειτουργήσουν θετικά, αποκαλύπτει όσα ακόμη πάνε στραβά. Η πραγματικότητα της Αφρικής είναι πολλαπλές πραγματικότητες που είναι καλές, κακές και άσχημες. Κι όμως, έπειτα από 60 χρόνια ανεξαρτησίας, οι Αφρικανοί ηγέτες δεν μπορούν να συνεχίσουν να περιμένουν από εξωτερικές δυνάμεις να λύσουν τα προβλήματά τους αντί για αυτούς. Οι πολιτικές του παρελθόντος έχουν τη σημασία τους για τη διαμόρφωση του μέλλοντος της Αφρικανικής Ανόρθωσης. «Στις αρχές αυτού του αιώνα», μας εξηγεί, «οι ηγέτες της Αφρικής αποφάσισαν ότι έπρεπε να λειτουργήσουν διαφορετικά». Μια σειρά από σημαντικές πρωτοβουλίες αποτυπώνουν αυτή τη νέα πεποίθηση: Αρχικά, ιδρύθηκε ο Οργανισμός Αφρικανικής Ενότητας («Organization of African Unity», OAU), από 32 υπογράφουσες κυβερνήσεις. Έπειτα, η Αφρικανική Ένωση («African Union», AU), μια γεωπολιτική οντότητα που καλύπτει ολόκληρη την αφρικανική ήπειρο. Θα μπορούσε η Αφρικανική Ένωση να γίνει η επόμενη Ευρωπαϊκή Ένωση; Η πρόθεση της Αφρικανικής Ένωσης είναι να δημιουργήσει μια από τις μεγαλύτερες ενιαίες αγορές του κόσμου, με 4 τρισεκατομμύρια δολάρια σε δαπάνες και επενδύσεις στις 54 Αφρικανικές χώρες.¹

¹ Fofack, H. (2018), "A Competitive Africa." IMF, Finance & Development, December 2018, vol. 55, no. 4

Η πρόθεση της Αφρικανικής Ένωσης είναι να δημιουργήσει μια από τις μεγαλύτερες ενιαίες αγορές του κόσμου, με 4 τρισεκατομμύρια δολάρια σε δαπάνες και επενδύσεις στις 54 Αφρικανικές χώρες.

Για το σκοπό αυτό, στις 30 Μαΐου του τρέχοντος έτους εγκαινιάστηκε η Αφρικανική Ηπειρωτική Περιοχή Ελεύθερου Εμπορίου.

Μετά από όλο αυτό το ταξίδι, πώς συνεχίζει να ανατάσσεται η Αφρική; Αναλογιζόμενος το συγκεκριμένο ερώτημα, ο Obasanjo τονίζει την ανάγκη «ισχυρής δέσμευσης» των Αφρικανών ηγετών «απέναντι στη Ένωση». Ήρθε η στιγμή της αλήθειας: αν το όραμα της Αφρικανικής Ανόρθωσης δεν ενσωματώσει την ενότητα, σημειώνει με έμφαση ο Obasanjo, τότε θα αποτύχει. Υπάρχει κάτι το ενθαρρυντικό στην επιμονή του Obasanjo για το συλλογικό μέλλον της Αφρικής. Το ταξίδι της Αφρικής είναι γεμάτο προκλήσεις που οφείλονται μερικώς σε περιστατικά και απρόβλεπτα γεγονότα που έχουν τις αναφορές του σε ένα συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο και γεωγραφία. Για τον Obasanjo, οι ίδιοι οι Αφρικανοί έχουν χρέος να επανακαθορίσουν το πεπρωμένο τους. Γι' αυτό υποστηρίζει ένα συμπαγές και ανανεωμένο όραμα για την Αφρικανική Ανόρθωση. Οι Αφρικανικές κυβερνήσεις μπορούν πραγματικά να ξεπεράσουν την καταστροφική κληρονομιά της δουλείας και της αποικιοκρατίας και να εργαστούν για να αλλάξουν την εικόνα της «μαύρης ηπείρου» που για χρόνια συνδεόταν με την Αφρική. Το μήνυμά του μιλάει για ένα νέο δυναμισμό και μια νέα αυτοπεποίθηση στο όραμα για την Αφρικανική Ανόρθωση, που πυροδοτείται από την επιθυμία της Αφρικής να διαμορφώσει το δικό της μέλλον. «Όσο περισσότερο φως ρίχνουμε και διαχέουμε, τόσο διαλύεται το σκοτάδι, σε όλη την ήπειρο», σημειώνει.

ΟΙΚΟΔΟΜΩΝΤΑΣ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ — ΟΙ 5 ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΑΝΟΡΘΩΣΗΣ

²
Obasanjo, O. (2016),
"Africa and the G20's Moment of Truth."
Project Syndicate, 5 September 2019

Για να ανορθωθεί η Αφρική, θα πρέπει να μεταφέρουμε την ήπειρο από το περιθώριο στο επίκεντρο της παγκόσμιας οικονομίας και πολιτικής.

Εκτός από τις εσωτερικές δυσκολίες, το όραμα για την Αφρικανική Ανόρθωση καλείται να αντιμετωπίσει εξωτερικές προκλήσεις και την παγκόσμια αναταραχή. Σύμφωνα με τον Πρόεδρο Obasanjo, αν η Αφρική αποτύχει, δεν μπορεί να πετύχει η πολυμερής συνεργασία (multilateralism). Σε ένα ολοένα και πιο ασταθές οικοσύστημα, οι παγκόσμιοι ηγέτες θα πρέπει να εστιάσουν σε ένα νέο πολυμερές πλαίσιο, που θα προωθεί την αειφόρο ανάπτυξη σε ανεπτυγμένες και σε αναπτυσσόμενες χώρες.² Το όραμα της Αφρικανικής Ανόρθωσης θα πρέπει να επαναβεβαιωθεί και να τεθεί στο προσκήνιο. Στο βήμα των Δελφών, τόσο ο Πρόεδρος Obasanjo όσο και ο Πρέσβης Bardad-Daïdj μοιάζουν να συμφωνούν: Για να αναταχθεί η Αφρική, θα πρέπει να μεταφέρουμε την ήπειρο από το περιθώριο στο επίκεντρο της παγκόσμιας οικονομίας και πολιτικής. «Αυτοί που θεωρούν την Αφρική μια ξεχασμένη ήπειρο θα εκπλαγούν όταν ξεκινήσουμε να συνεργαζόμαστε με βιώσιμο τρόπο, θέτοντας την Αφρική σε λειτουργία». Ο Obasanjo ελπίζει ότι θα υπάρξουν σοβαρές προσπάθειες για μια ολοκληρωμένη, ενωμένη και, κυρίως, βιώσιμη Αφρικανική Ανόρθωση. «Πρέπει να κάνουμε το όραμα της Αφρικανικής Ανόρθωσης ένα βιώσιμο γεγονός», είναι το βασικό του μήνυμα.

Σύμφωνα με τον Πρόεδρο Obasanjo, αυτοί είναι οι πέντε σημαντικοί παράγοντες που μπορούν να διασφαλίσουν τη μελλοντική πρόοδο στην Αφρική: Πολιτική, Προστασία, Πληθυσμός, Ευημερία και Συνεργασία.

Οι πέντε σημαντικοί παράγοντες που μπορούν να διασφαλίσουν τη μελλοντική πρόοδο στην Αφρική: Πολιτική, Προστασία, Πληθυσμός, Ευημερία και Συνεργασία.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Το μέλλον της Αφρικής εξαρτάται από την ίδια αλλά και από το μέλλον της δημοκρατίας ως κεντρικό ζητούμενο των Αφρικανικών χωρών. Αν δοθεί έμφαση στην ισχυροποίηση των δημοκρατικών θεσμών, οι προοπτικές για την περιοχή είναι ιδιαίτερα θετικές. Πράγματι, η εξάπλωση των δημοκρατιών στην Αφρική από το 1960 είναι εντυπωσιακή. Σύμφωνα με το Freedom House, η νότια και η δυτική Αφρική, με συνολικό πληθυσμό σχεδόν 362 εκατομμύρια, έχουν βελτιώσει αισθητά τη δημοκρατική τους διακυβέρνηση.³ Ωστόσο, η εκλογική ιστορία των χωρών της Αφρικής δείχνει ότι υπάρχει ανάγκη για αποτελεσματική διαχείριση των εκλογών ώστε να διασφαλιστεί ότι η ψήφος αποτελεί σταθεροποιητικό παράγοντα και όχι αποσταθεροποιητικό σπινθήρα εθνικών κρίσεων.⁴

Μέσα στο 2019 και το 2020, η Νιγηρία, η Σενεγάλη και η Ακτή του Ελεφαντοστού θα διεξαγάγουν γενικές εκλογές. Ο Obasanjo προειδοποιεί ότι η αντίσταση της κοινωνίας των πολιτών δεν είναι αρκετή για να ξεπεραστούν οι επερχόμενες προκλήσεις. Η στήριξη της διεθνούς κοινότητας συνεχίζει να είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της εναρμόνισης με τους δημοκρατικούς κανόνες και την αποδοχή των εκλογικών αποτελεσμάτων.

³ Temin, J. (2018), "Democratic Governance in Africa: Three Key Trends." Freedom House, 10 May 2019

⁴ Obasanjo, O., Mahama, J.D., Bai Koroma, E. & Chilima, S. (2019), "West Africa's Democratic Tipping Point?" Project Syndicate, 18 February 2019

Η εκλογική ιστορία της Αφρικής δείχνει ότι υπάρχει ανάγκη για αποτελεσματική διαχείριση των εκλογών ώστε να διασφαλιστεί ότι η ψήφος αποτελεί σταθεροποιητικό παράγοντα και όχι αποσταθεροποιητικό σπινθήρα εθνικών κρίσεων.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Η παγκόσμια κοινότητα και η Αφρική ειδικότερα αντιμετωπίζουν απειλές για την ειρήνη και την ασφάλεια σε τόσες πολλές διαφορετικές μορφές, επίπεδα και διαστάσεις. Δεδομένης της συνάρτησης της μετανάστευσης, της βίας χαμηλής και υψηλής εμβέλειας και των συγκρούσεων σε όλο τον πλανήτη, υπάρχει μια αυξανόμενη ανάγκη για συνεργασία της διεθνούς κοινότητας ώστε να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις στον τομέα της προστασίας. Στην Αφρική, αυτές οι ανησυχίες προέρχονται από ένα περίπλοκο μείγμα εξωτερικών κρίσεων, όπως αυτές στην Υεμένη και τη Συρία, καθώς και από εσωτερικές συγκρούσεις και βία, όπως αυτές στις οποίες εμπλέκεται η Μπόκο Χαράμ, μιας τζιχαντιστική τρομοκρατική οργάνωση που έχει ρημάξει τη βορειοανατολική Νιγηρία (όπου είναι η βάση της), τμήματα του Τσαντ, το Καμερούν και το Νίγηρα. Από την εξέγερση το 2009, η Μπόκο Χαράμ και ένοπλοι μαχητές που έχουν παρεισφρήσει έχουν σκοτώσει περισσότερους από 20.000 ανθρώπους και υποχρεώσει πάνω από 2,3 εκατομμύρια ακόμη σε εσωτερική μετανάστευση.⁵

Καθώς η παροχή προστασίας σε πληθυσμούς που την έχουν ανάγκη απαιτεί διεθνή αλληλεγγύη και συνεργασία, ο Obasanjo απευθύνει μήνυμα από τους Δελφούς: η Αφρική θα πρέπει να δράσει με όλο μεγαλύτερη σύμπνοια ώστε να προστατεύσει τις κοινότητες και τα έθνη της. «Ο Αφρικανοί πρέπει από μόνοι τους και να επιθυμούν και να εργαστούν για την ειρήνη και την ασφάλεια», αναφέρει.⁶ Στο ίδιο πνεύμα, ο Πρέσβης Bardad-Daïdj υπογραμμίζει όσα έχουν επιτευχθεί μέχρι τώρα για να σταθεροποιηθούν τα θεμέλια για διαρκή ασφάλεια και ευημερία της ηπείρου. Η Κοινή Πολιτική Αφρικανικής Άμυνας και Ασφάλειας (Common African Defense and Security Policy, CADSP), η οποία έχει στόχο την αποτελεσματική διαχείριση της πολιτικο-στρατιωτικής κρίσης, και ο Μηχανισμός της Αφρικανικής Ένωσης για την Αστυνομική Συνεργασία (African Union Mechanism for Police Cooperation, AFRIPOL) για την καταπολέμηση της διασυνοριακής τρομοκρατίας και του εγκλήματος, είναι μόνο μερικά από τα παραδείγματα. Τέτοιου είδους πρωτοβουλίες παρέχουν μια ισχυρή αίσθηση ελπίδας και ενότητας και ενθαρρύνουν όλο και περισσότερους φορείς να συμβάλουν και να προωθήσουν το όραμα της Αφρικανικής Ανόρθωσης.

Δεδομένης της συνάρτησης της μετανάστευσης, της βίας χαμηλής και υψηλής εμβέλειας και των συγκρούσεων σε όλο τον πλανήτη, υπάρχει μια αυξανόμενη ανάγκη για συνεργασία της διεθνούς κοινότητας ώστε να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις για ασφάλεια.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Το πιο κρίσιμο ερώτημα για την Αφρική είναι το δημογραφικό. Στο Φόρουμ των Δελφών κατά τη διάρκεια της συζήτησης, ο Obasanjo μοιράζεται τις σκέψεις και τις ανησυχίες της Διαμαντοπούλου σχετικά με τον ταχύτατα αυξανόμενο Αφρικανικό πληθυσμό: η Αφρική είναι η μόνη ήπειρος που θα διπλασιαστεί σε μέγεθος μέχρι το 2050, αγγίζοντας τα 2 δισεκατομμύρια κατοίκους.⁷ Είναι δύσκολο να μη συνυπολογιστεί η θρησκευτική-πολιτισμική πλευρά των δημογραφικών τάσεων της Αφρικής. Μέχρι το 2060, η Τανζανία, η Ουγκάντα και η Κένυα προβλέπεται να εισαχθούν στη λίστα με τις δέκα πρώτες χώρες με το μεγαλύτερο χριστιανικό πληθυσμό, αντικαθιστώντας τη Ρωσία και τη Γερμανία. Αυτό αναμένεται να έχει συγκεκριμένες προεκτάσεις για όλων των ειδών τα «ευρωκεντρικά» πολιτικά αφηγήματα που έχουν ταυτίσει - καθ' όλη τη σύγχρονη ιστορία - με ποικίλους τρόπους και ερμηνείες τη Λευκή Χριστιανοσύνη με τον Εθνικισμό.

Οι ειδικοί και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής ανησυχούν. Μερικές χώρες, ιδιαίτερα η Νιγηρία, προβλέπεται να έχουν περισσότερους από 400 εκατομμύρια κατοίκους μέχρι το 2050, τονίζει η Διαμαντοπούλου. Πρόκειται για μια εντυπωσιακή αύξηση που εγείρει ανησυχίες για μια προβλεπόμενη Μαλθουσιανή καταστροφή για χώρες που δεν θα μπορούν να καλύψουν τις διατροφικές ανάγκες του πληθυσμού τους. Σύμφωνα με έρευνες, μέχρι το 2050, το 86 τοις εκατό των ακραία φτωχών παγκοσμίως θα ζουν στην Υποσαχάρια Αφρική, ποσοστό που διογκώνεται ακριβώς λόγω της αύξησης του

⁵ UNHCR (2017), Nigeria Situation 2017, Supplementary Appeal January – December 2017. Revised July 2017.

⁶ Obasanjo's Statement at the African Leadership Forum 2017, "Peace and Security for an Integrated, United and Sustainable Africa," 24–25 August 2017, Johannesburg, South Africa.

⁷ United Nations (2017), World Population Prospects: Key Findings and Advance Tables. ESA/P/WP/248.

⁸ Pew Research Report (2019), The Future of World Religions: Population Growth Projections 2010–2050.

Η Αφρική είναι η μόνη ήπειρος που θα διπλασιαστεί σε μέγεθος μέχρι το 2050, αγγίζοντας τα 2 δισεκατομμύρια κατοίκους.

πληθυσμού.⁹ Ο Obasanjo και η Διαμαντοπούλου συμφωνούν: Αν δεν υπάρξει σωστή διαχείριση, η κατάσταση της Αφρικής θα πυροδοτήσει ασυγκράτητα κύματα μετανάστευσης προς την Ευρώπη, τα οποία, αν αξιοποιηθούν σωστά, θα μπορούσαν να γίνουν καταλύτες της ανάπτυξης και νέων θέσεων εργασίας που θα αντισταθμίσουν μερικώς τη γήρανση του ευρωπαϊκού πληθυσμού.

Τι μπορεί να γίνει για να αντισταθμιστούν οι δημογραφικές τάσεις; Για τον Obasanjo, η Αφρική θα πρέπει να υιοθετήσει πολιτικές μετάβασης προς μικρότερες οικογένειες όπως έχει συμβεί αλλού – κυρίως στην Ασία μετά από το 1960 και στη Λατινική Αμερική μετά από το 1970. Η εκπαίδευση, ιδιαίτερα νέων κοριτσιών, και ο οικογενειακός προγραμματισμός είναι κλειδιά για αυτή τη μετάβαση, υποστηρίζει. Εντούτοις, οι συνέπειες της αύξησης του πληθυσμού στην Αφρική μοιάζουν με τα δύο πρόσωπα του Ιανού. Το άλλο πρόσωπο της δημογραφικής καταστροφής είναι το δημογραφικό πλεονέκτημα. Ο αυξανόμενος αριθμός των νέων ανθρώπων μπορεί να αποβεί πρόκληση αλλά και προτέρημα. Μέχρι το 2050, η Αφρικανική ήπειρος θα έχει το μεγαλύτερο αριθμό νέων, δύο φορές μεγαλύτερο από το νεανικό πληθυσμό της Νότιας, Νοτιοανατολικής και Ανατολικής Ασίας και της Ωκεανίας μαζί.⁹ Ο Obasanjo μας προειδοποιεί για τους κινδύνους που μπορεί να προκύψουν αν δεν δοθούν οι απαραίτητες ευκαιρίες στους νέους στα διάφορα αφρικανικά κράτη, ώστε να βελτιωθεί η ζωή τους: μετανάστευση, φτώχεια, αποκλεισμός, εξεγέρσεις. Σε κάθε περίπτωση, αυτή η πρωτοφανής διόγκωση του νεανικού πληθυσμού μπορεί να οδηγήσει σε ασύγκριτα οικονομικά οφέλη. Ο Obasanjo κάνει λόγο για σημαντική άνοδο στο ποσοστό του ενεργού πληθυσμού και, επομένως, για ένα «δημογραφικό μέρισμα» που μπορεί να ενισχύσει την ανάπτυξη της Αφρικής.¹⁰

⁹ Goalkeepers Data Report (2018): The Story Behind the Data 2018. Bill and Melinda Gates Foundation

¹⁰ Ibid

¹¹ Alison, S. (2017), "Olusegun Obasanjo's greatest fear." *Mail and Guardian*, 19 May 2017

ΕΥΗΜΕΡΙΑ

«Κομμάτι-κομμάτι, θα χτίσουμε τη μελλοντική ευημερία – αυτό σημαίνει Αφρικανική Ανόρθωση». Ο Obasanjo απευθύνει κάλεσμα για αλλαγή υποδείγματος: οι αφρικανικές χώρες θα πρέπει να εστιάσουν στην καταπολέμηση της φτώχειας μέσω της δημιουργίας πλούτου και νέων θέσεων απασχόλησης. Πράγματι, οι ειδικοί προειδοποιούν ότι σχεδόν όλη η αναπτυξιακή βοήθεια επικεντρώνεται σε μέτρα που στοχεύουν στη μείωση της φτώχειας μέσω της διάθεσης πόρων (όπως είναι η εκπαίδευση, η υγειονομική περίθαλψη, οι υποδομές ύδρευσης και υγιεινής) και όχι σε πολιτικές που δημιουργούν ανάπτυξη και ευημερία. Αυτό είναι ένα βασικό λάθος. Ποια είναι η αξία της προώθησης της καθολικής εκπαίδευσης σε μια φτωχή χώρα όπου η πλειονότητα των νέων είναι άνεργοι; Η φτώχεια είναι κάτι περισσότερο από την έλλειψη πόρων για την εξασφάλιση βιώσιμων συνθηκών διαβίωσης. Η καταπολέμηση της φτώχειας και η διασφάλιση βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη είναι αλληλένδετα.

Επομένως, προκύπτει το ερώτημα: Πώς μπορούμε να δημιουργήσουμε ευημερία; Η δημιουργία ευημερίας σημαίνει ανάπτυξη καινοτομιών που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι άνθρωποι στην καθημερινή ζωή για να προοδεύσουν. Αυτή η πραγματικότητα δεν είναι μακριά για την Αφρική. Σύμφωνα με μια έκθεση του Brookings, οι δαπάνες του Αφρικανού καταναλωτή είναι από τις ταχύτερα αυξανόμενες στον κόσμο και αναμένεται να ανέλθουν στα 2,1 τρισεκατομμύρια δολάρια το 2025 και στα 2,5 τρισεκατομμύρια το 2030, λόγω της αύξησης της μεσαίας τάξης.¹² Κυριολεκτικά, σε ορισμένα σημεία της Αφρικής η πρόσβαση σε κινητές συσκευές είναι πιο συχνή από την πρόσβαση στο ηλεκτρικό ρεύμα. Επιπλέον, από το 2017 και ύστερα με ένα ποσό ρεκόρ 650 εκατομμυρίων δολαρίων που συγκεντρώθηκε από επενδυτές, ενισχύεται η φήμη της ηπείρου ως μελλοντικός κόμβος τεχνολογίας και start-up. Παραδείγματα παν-αφρικανικών πλατφορμών B2C (μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών) και B2B (μεταξύ επιχειρήσεων), όπως η EcoCash στη Ζιμπάμπουε και η M-Pesa (υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας, μεταφοράς χρημάτων και μικρο-χρηματοδότησης) στην Κένυα, καθώς και η Jumia (το νούμερο ένα διαδικτυακό κατάστημα της Νιγηρίας), αποδεικνύουν ότι η Αφρική μετατρέπεται σε ενιαία αγορά.

¹² Signe, L. (2018), "Africa's Consumer Market Potential Trends, Drivers, Opportunities, and Strategies," Brookings

Ωστόσο, 30 με 40 τοις εκατό του περιφερειακού εμπορίου της Αφρικής διεξάγεται άτυπα.¹³ Το χρέος είναι μια ακόμη σοβαρή αδυναμία, καθώς πολλές αφρικανικές οικονομίες βασίζονται σε αγαθά που χάνουν αξία όταν η παγκόσμια ανάπτυξη επιβραδύνεται. Και ενώ οι νέες τεχνολογίες θα μπορούσαν να τροφοδοτήσουν συνθήκες «ολιγαρκούς καινοτομίας» (πρόκειται για την ικανότητα να παράγεις περισσότερο χρησιμοποιώντας λιγότερους πόρους) σε όλη την ήπειρο, υπάρχει ο κίνδυνος να οδηγήσουν ταυτόχρονα σε απώλεια θέσεων εργασίας. Έτσι, η Αφρική καλείται να βρει τη σωστή ισορροπία μεταξύ ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας, αναβάθμισης των δεξιοτήτων και δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Σε αυτά τα πλαίσια, αυτό που μετράει είναι οι στρατηγικές επιλογές που στοχεύουν στο μέλλον. Όπως υποστηρίζουν ο Πρόεδρος Obasanjo και ο Πρέσβης Bardad-Daïdj, μια πιο βιώσιμη Αφρικανική Ανόρθωση θα είναι πιο ολοκληρωμένη και καλύτερα προετοιμασμένη να ανταποκριθεί στα εσωτερικά προβλήματα. Πώς μπορούν όλα τα παραπάνω να προσεγγιστούν με πιο στρατηγικό τρόπο;

Ο απώτερος στόχος, λέει ο Obasanjo, είναι να σφυρηλατήσουμε ισχυρές συμμαχίες. Ο Obasanjo είναι σίγουρος για ένα πράγμα: Η συνεργασία είναι ο τελικός σημαντικός παράγοντας και αυτός που συμπεριλαμβάνει όλους τους υπόλοιπους – ένα «πρέπει» και μια προϋπόθεση για να (επανα)προσδιορίσουμε το όραμα για το μέλλον της Αφρικής

¹³ Lesser, C. & E. Moisé-Leeman (2009), "Informal Cross-Border Trade and Trade Facilitation Reform in Sub-Saharan Africa." No 86, OECD

Οι αφρικανικές χώρες θα πρέπει να εστιάσουν στη δημιουργία πλούτου και όχι μόνο στην μείωση της φτώχειας.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

«Εντός της Αφρικής δεν μπορούμε να αναπτυχθούμε μεμονωμένα. Πρέπει να συνεργαστούμε, να ενσωματωθούμε», υπογραμμίζει ο Obasanjo. Όμως, αν η Αφρική πρόκειται να αναπτυχθεί για όλους, οι παραγωγικές συνεργασίες θα πρέπει να εστιάζουν στη διερεύνηση των σχέσεων με τους εξωτερικούς εταίρους. Η Ευρώπη είναι ο μεγαλύτερος συνεργάτης και εμπορικός εταίρος της Αφρικής. Η Νέα Αφρο-Ευρωπαϊκή Συμμαχία για Βιώσιμες Επενδύσεις και Απασχόληση σχεδιάζει να δημιουργήσει μέχρι 10 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στην Αφρική μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια και να βελτιώσει το κλίμα για τις επιχειρήσεις. Η Ευρώπη αρχίζει να μιμείται την προσέγγιση της Κίνας για την Αφρική, εστιάζοντας περισσότερο στο εμπόριο και λιγότερο στη παροχή αναπτυξιακής βοήθειας. Η πρόσφατη αλλαγή στην πολιτική της Ε.Ε. περιλαμβάνει αυτό που ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποκαλεί μια «συνεργασία μεταξύ ίσων».

Πράγματι, αυτό μπορεί να εκφραστεί μέσα από το ολοκληρωμένο όραμα του Obasanjo για την Αφρικανική Ανόρθωση. «Η Αφρική δεν είναι χαμένη υπόθεση», αναφέρει ο οραματιστής Πρόεδρος στη συζήτηση των Δελφών, καλώντας τους εταίρους της Αφρικής να αναγνωρίσουν την ισότητα ως συγκριτική δικαιοσύνη. Επί της ουσίας, όμως, τα λόγια του μεταφέρουν ένα ανανεωμένο ενδιαφέρον για τους αφρικανικούς θεσμούς και τις αμιγώς αφρικανικές λύσεις στα αφρικανικά προβλήματα. Ποιον αφορά το όραμα της Αφρικανικής Ανόρθωσης αν όχι τους ίδιους τους Αφρικανούς; Ο Πρόεδρος Obasanjo ανησυχεί μήπως η Αφρικανική Ανόρθωση αποδειχθεί μια φούσκα που θα συρρικνωθεί και θα καταρρεύσει αν οι συνεργασίες δεν διευρυνθούν. Οι ηγέτες και τα κράτη της Αφρικής δεν μπορούν να αντέξουν οικονομικά αν δεν συνεργαστούν. Πρέπει να αναμετρηθούν με την πρόκληση.

Το πάθος του για μια Αφρική ακόμη πιο ολοκληρωμένη μας αφήνει με ένα συνολικό πνεύμα αισιοδοξίας και υψηλών προσδοκιών: «Το ταξίδι της Αφρικανικής Ανόρθωσης μέχρι σήμερα ήταν πραγματικά συναρπαστικό. Αυτό το ταξίδι πρέπει να συνεχιστεί. Αλλά αν μάθαμε κάτι», κλείνει ο Obasanjo, «είναι το πόσο σημαντικό είναι τα οφέλη της ολοκλήρωσης να είναι βιώσιμα».

Σύμφωνα με μια έκθεση του Brookings, οι δαπάνες του Αφρικανού καταναλωτή είναι από τις ταχύτερα αυξανόμενες στον κόσμο και αναμένεται να ανέλθουν στα 2,1 τρισεκατομμύρια δολάρια το 2025 και στα 2,5 τρισεκατομμύρια το 2030, λόγω της αύξησης της μεσαίας τάξης.

Η συνέντευξη του κ. Olusegun Obasanjo με την Άννα Διαμαντοπούλου και τη συμμετοχή του Noureddine Bardad-Daïdj καταγράφηκε από την Δρ. Μαρίλη Μέξη. Το παρόν κείμενο αποτελεί μετάφραση του Think Piece #2 που συντάχθηκε αρχικά στην αγγλική γλώσσα.

Η Μαρίλη Μέξη είναι Διευθύντρια στο ΔΙΚΤΥΟ για τη Μεταρρύθμιση στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Είναι κάτοχος Διδακτορικού (DPhil) διπλώματος στις Πολιτικές Επιστήμες και Διεθνείς Σχέσεις από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης (St. Anne's College), Μάστερ (MPhil) στην Πολιτική Θεωρία από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης (St. Hugh's College), Μάστερ (MSc) (με διάκριση) στην Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική από το London School of Economics, και Bachelor (BA) (με ανώτατη διάκριση) στην Ιστορία από το Αμερικάνικο Κολλέγιο Ελλάδος. Έχει επίσης ολοκληρώσει μεταδιδακτορική έρευνα στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου της Γενεύης. Η Δρ Μέξη είναι επίσης Ανώτερη Ερευνητική Εταίρος Πολιτικών Επιστημών στο Κέντρο Albert Hirschman για τη Δημοκρατία του Ινστιτούτου Διεθνών και Αναπτυξιακών Σχέσεων (IHEID), στο Τμήμα Πολιτικών Επιστημών και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου της Γενεύης, και στο Ινστιτούτο Έρευνας των Ηνωμένων Εθνών για την Κοινωνική Ανάπτυξη στην Γενεύη. Παράλληλα εργάζεται ως Εμπειρογνώμονας στον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας (ILO) σε θέματα που σχετίζονται με το μέλλον της εργασίας στην ψηφιακή οικονομία και τη κοινωνική πολιτική.

H.E. OLUSEGUN OBASANJO

Πρώην Πρόεδρος,
Ομοσπονδιακή Δημοκρατία
της Νιγηρίας

Η Αυτού Εξοχότης Ο Olusegun Obasanjo γεννήθηκε στις 5 Μαΐου 1937, στην Abeokuta, στο Ogun State, της νοτιοδυτικής Νιγηρίας. Φοίτησε στο Abeokuta Baptist High School και στο Mons Officers Cadet School στο Aldershot της Αγγλίας. Το 1958, ο Obasanjo κατατάχθηκε στο Νιγηριανό στρατό. Έλαβε προαγωγή το 1959 και υπηρέτησε στο Κονγκό (το σημερινό Ζαΐρ) την επόμενη χρονιά. Στη διάρκεια των δύο δεκαετιών της στρατιωτικής του καριέρας, ο Obasanjo ανελίχθη σταθερά στην ιεραρχία. Έγινε Ταγματάρχης το 1965, Αντισυνταγματάρχης το 1967 και Συνταγματάρχης το 1969. Ταυτόχρονα, το 1960, η Νιγηρία κέρδισε την ανεξαρτησία της από την Μεγάλη Βρετανία και ακολούθησε μια περίοδος έντονης πολιτικής αστάθειας. Το 1966, ο στρατός κατέλαβε την εξουσία. Το 1969, η Μπιάφρα (η ανατολικότερη και κυριότερη Χριστιανική περιοχή της χώρας) αποσχίστηκε από τη Νιγηρία και ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος. Κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, ο Obasanjo υπηρέτησε ως Διοικητής της 3ης Μεραρχίας Πεζοναυτών. Υπό την ηγεσία του, τα ομοσπονδιακά στρατεύματα έσπασαν το στρατό της Μπιάφρα σε δυο θύλακες και τον υποχρέωσαν να παραδοθεί λιγότερο από ένα μήνα αργότερα. Μετά από τον πόλεμο, ο Obasanjo επέστρεψε στην προηγούμενη θέση του ως Επικεφαλής των Στρατιωτικών Μηχανικών. Αφού προήχθη σε Ταξίαρχο το 1972, συμμετείχε σε ένα πρόγραμμα εντατικής εκπαίδευσης στο Royal College of Defence Studies στο Λονδίνο. Δυο χρόνια αργότερα, επέστρεψε στη Νιγηρία και διορίστηκε Ομοσπονδιακός Επίτροπος Απασχόλησης και Στέγασης. Η πολιτική κατάσταση στη Νιγηρία, τότε υπό στρατιωτική διακυβέρνηση, συνέχισε να είναι ασταθής. Το 1974, ο νιγηριανός επικεφαλής του κράτους, Στρατηγός Yakubu Gowon, ανακοίνωσε ότι η επιστροφή σε πολιτική διακυβέρνηση αναβάλλεται επ' αόριστον. Η αντίδραση στη διακυβέρνηση του Gowon φούντωσε, και το 1975, ο Obasanjo μαζί με τον Murtala Muhammed, προχώρησαν σε ένα αναίμακτο πραξικόπημα που τον ανέτρεψε. Την επόμενη χρονιά, ο Muhammed δολοφονήθηκε και ο Obasanjo διορίστηκε επικεφαλής κράτους και αρχιστράτηγος των Νιγηριανών Ένοπλων Δυνάμεων. Διαβεβαίωσε τους Νιγηριανούς ότι θα ακολουθούσε ένα αυστηρό πρόγραμμα επιστροφής της Νιγηρίας στην πολιτική διακυβέρνηση. Κατά τη διάρκεια της θητείας του, ο Obasanjo

αποδείχθηκε αυστηρός ηγέτης, δεν φοβήθηκε να ορθώσει το ανάστημά του στις αποικιοκρατικές δυνάμεις. Το 1979, μετά από τρία χρόνια στο τιμόνι της Νιγηρίας, ο Obasanjo παρέδωσε την εξουσία στον εκλεγμένο πρόεδρο Shehu Shagari. Με αυτήν την κίνηση, έγινε ο μοναδικός στρατιωτικός ηγέτης στην ιστορία της Νιγηρίας που αποχώρησε εθελοντικά για να αντικατασταθεί από μια δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση. Επί της θητείας του, ο Obasanjo επέβλεψε τη δημιουργία νέου συντάγματος για τη Νιγηρία και υλοποίησε ένα ευρύ φάσμα κυβερνητικών μεταρρυθμίσεων. Το 2008, τα Ηνωμένα Έθνη τον διόρισαν Ειδικό Απεσταλμένο για την Αφρική και από τότε επιβλέπει τις δημοκρατικές εκλογές εκ μέρους την Αφρικανικής Ένωσης και της ECOWAS (Οικονομική Κοινότητα Δυτικών Αφρικανικών Κρατών) σε πολλές χώρες της ηπείρου. Αυτό ήταν το αποκορύφωμα μιας ζωής στην πρώτη γραμμή της αφρικανικής πολιτικής. Ισχυρός υπερασπιστής των επενδύσεων στην Αφρική, έχει δημιουργήσει ένα ίδρυμα που στοχεύει στην αντιμετώπιση των βασικών ζητημάτων ανάπτυξης για την ήπειρο. Ο Πρόεδρος Obasanjo έχει λάβει τα βραβεία: Ανώτερος διοικητής του Τάγματος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Νιγηρίας, 1980; Βραβείο Αφρικανού Ηγέτη για τη Βιώσιμη Εξάλειψη της Πείνας, 1990, καθώς και αρκετές τιμητικές διακρίσεις. Είναι συγγραφέας των ακόλουθων βιβλίων: *A March of Progress: Collected Speeches* (1979), *My Command: An Account of the Nigerian Civil War* (1980), *Africa in Perspective: Myths and Realities* (1987), *Africa Embattled* (1988), *Constitution for National Integration and Development* (1989), *Not My Will* (1990), και αρκετών άρθρων για διάφορες εφημερίδες συμπεριλαμβανομένων των *Foreign Policy*, *Foreign Affairs*, *Review of International Affairs* και *New Perspectives Quarterly*.

AMBASSADOR NOUREDDINE BARDAD-DAÏDJ

Πρέσβης της Αλγερίας στην Ελλάδα

Ο Πρέσβης Noureddine Bardad-Daïdj ξεκίνησε την καριέρα του στο Υπουργείο Εξωτερικών της Αλγερίας το 1982 και από τότε θήτευσε σε διάφορες θέσεις σε τμήματα του Υπουργείου, φτάνοντας μέχρι το επίπεδο του Γενικού Διευθυντή του Ινστιτούτου Διπλωματίας και Διεθνών Σχέσεων, Πρέσβης-Σύμβουλος στο γραφείο του Υπουργού Εξωτερικών, υπεύθυνος για τις Διεθνείς Οικονομικές και Χρηματοπιστωτικές Σχέσεις και Γενικός Διευθυντής για την Ευρώπη πάλι στο Υπουργείο Εξωτερικών. Υπηρέτησε τη χώρα του σε διάφορα διπλωματικά πόστα στη Λατινική Αμερική, στη Γαλλία, στο Λίβανο και πριν από το τρέχον πόστο στην Ελλάδα, ως Πρέσβης για την χώρα του στη Νιγηρία, το Μπενίν και το Τονγκό (με βάση την Αβυτζα), και στην Ινδία, στη Σρι Λάνκα, στο Νεπάλ και στις Μαλδίβες (με βάση στο Νέο Δελχί). Αντιπροσώπευσε τη χώρα του σε ποικίλους περιφερειακούς και διεθνείς οργανισμούς, όπως η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, η Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών καθώς και το Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και το Πρόγραμμα Ανάπτυξης. Έχει μια μακρά λίστα επαγγελματικών συνεργασιών στο ενεργητικό του, μεταξύ των οποίων η προεδρία στην Επιτροπή Σύνδεσης της Αλγερίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση. (Algeria-European Union Association Committee), στην Επιβλέπουσα Επιτροπή για το διάλογο με το ΝΑΤΟ και στην Κεντρική Επιτροπή του Διεθνούς Συνεδρίου για την Εργασία του ΙΛΟ. Ο Πρέσβης είναι καθηγητής Αναπτυξιακής Οικονομίας και Οικονομικού Δικαίου, μιλάει πολλές γλώσσες και είναι κάτοχος Διδακτορικού στα Οικονομικά από το Πανεπιστήμιο της Σορβόννης-Pantheon (Paris I). Είναι συγγραφέας πολλών βιβλίων και μελετών, μεταξύ των οποίων «Το ΔΝΤ, η Παγκόσμια Τράπεζα και η διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυσσόμενων χωρών / Μια μικρή ιστορία μιας μεγάλης παρεξήγησης» και «Αλγερία, Μια μετάβαση προς την επιτυχία».

ANNA ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Πρόεδρος,
Δίκτυο για τη Μεταρρύθμιση
στην Ελλάδα και την Ευρώπη

Η Άννα Διαμαντοπούλου είναι Πρόεδρος στο ΔΙΚΤΥΟ για τη Μεταρρύθμιση στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Έχει σπουδάσει Πολιτικός Μηχανικός, με ειδίκευση στην Περιφερειακή Ανάπτυξη. Η Άννα Διαμαντοπούλου ήταν Μέλος του Ελληνικού Κοινοβουλίου για 11 χρόνια, και Ευρωπαϊκή Επίτροπος Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ίσων Ευκαιριών την περίοδο 1999-2004. Υπηρέτησε ως Υπουργός Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευτικών την περίοδο 2009-2012, και ως Υπουργός Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας (Μάρτιος-Μάιος 2012). Είναι Μέλος του Προεδρείου των «Φίλων της Ευρώπης», του think tank με έδρα τις Βρυξέλλες που διερευνά το μέλλον της Ε.Ε., και Μέλος της Διευθύνουσας Επιτροπής του «Η Δική μας Ευρώπη - Ινστιτούτο Ζακ Ντελόρ» (Notre Europe – Jacques Delors Institute), ενός think tank με έδρα το Παρίσι, αφιερωμένο στην Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και την ενότητα. Έχει θητεύσει ως Πρόεδρος του Κόμματος Ευρωπαίων Σοσιαλιστών στο Φόρουμ για την Ευρωπαϊκή Διάσταση της Νέας Κοινωνικής Ευρώπης. Η Άννα Διαμαντοπούλου υπήρξε Fisher Family Fellow (2012) στο Harvard Kennedy School δίνοντας διαλέξεις για τις Ευρωπαϊκές Σχέσεις, Διακεκριμένη Μελετητής στο Lee Kuan School of Public Policy (2015) της Σιγκαπούρης, και Richard von Weizsäcker Fellow στο Robert Bosch Academy (από το 2016 μέχρι σήμερα).

DELPHI ECONOMIC FORUM DELPHI ECONOMIC FORUM DELPHI ECONOMIC FORUM DELPHI ECONOMIC FORUM DELPHI ECONOMIC FORUM DELPHI ECONOMIC FORUM DELPHI ECONOMIC FORUM DELPHI ECONOMIC FORUM DELPHI ECONOMIC FORUM DELPHI ECONOMIC FORUM DELPHI ECONOMIC FORUM

DELPHI ECONOMIC FORUM DELPHI ECONOMIC FORUM DELPHI ECONOMIC FORUM

DELPHI ECONOMIC FORUM IV

DELPHI ECONOMIC FORUM

Contact details

9 Karneadou Street
Athens 106-75
210 72 89 000
info@delphiforum.gr

Official Hashtag **#delphi_forum**

Subscribe to our newsletter
to receive our latest updates
by visiting **delphiforum.gr**

[@delphiforum](#)

[@delphi_forum](#)

[Delphi Economic Forum](#)

[@delphieconomicforum](#)

[Delphi Economic Forum](#)